



Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**prevederilor art. 49 alin. (13) din Legea nr. 1134 – XIII din 2 aprilie 1997
privind societățile pe acțiuni
(plata dividendelor)**

(Sesizarea nr. 22a/2015)

CHIȘINĂU

19 iunie 2015

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Victor POPA, *judcători*,
cu participarea dnei Aliona Balaban, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 20 mai 2015
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 20 mai 2015, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de către deputații Valeriu Munteanu, Iurie Chirinciuc și Corina Fusu cu privire la controlul constituționalității art. 49 alin. (13) din Legea nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni.

2. Autorii sesizării au pretins că dispozițiile contestate, ce se referă la trecerea dividendelor la venitul societății, în cazul în care nu au fost revendicate timp de trei ani de către acționar, încalcă prevederile articolelor 1 alin. (3), 9 alin. (1) și (2), 46 și 54 din Constituție precum și art.1 al Protocolului nr.1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare - „Convenția Europeană”).

3. Prin decizia Curții Constituționale din 2 iunie 2015, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea a solicitat opiniile Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului, Guvernului și Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

5. În ședință plenară publică a Curții, autorii sesizării au fost reprezentați de către deputatul în Parlament Ion Casian. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, consultant principal în cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Tudor Copaci, viceministru al economiei, și dl Vasile Vulpe, șef al Direcției juridice a Ministerului Economiei.

ÎN FAPT

6. Modul de înființare, dizolvare (lichidare), precum și statutul juridic al societăților pe acțiuni, drepturile și obligațiile acționarilor, ale membrilor organelor de conducere și ale altor persoane cu funcții de răspundere ale societății sunt reglementate de Legea nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni.

7. Potrivit legii menționate, acționarii au dreptul la dividende, care constituie cota-parte din beneficiul societății comerciale.

8. Conform art. 49 alin. (13) din lege, *dividendele care nu au fost primite de acționar din vina lui în decurs de 3 ani de la data apariției dreptului de primire a lor se trec la venitul societății și nu pot fi revendicate de acționar.*

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

A. Legislația națională

9. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

[...].”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

[...].”

Articolul 127

Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

[...].”

10. Prevederile relevante ale Legii nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni (republicată: M.O., 2008, nr.38-39, art.332) sunt următoarele:

Articolul 2 Noțiuni generale

„(1) Societate pe acțiuni (denumită în cele ce urmează societate) este societatea comercială al cărei capital social este în întregime divizat în acțiuni și ale cărei obligații sunt garantate cu patrimoniul societății.

(2) Societatea este obligată să dezvăluie public informația, în conformitate cu legislația în vigoare, în cazul în care corespunde unuia din următoarele criterii:

a) are capital social în mărime de cel puțin 500000 lei și un număr de 50 și mai mulți acționari, împreună cu acționarii reprezentanți de deținătorul nominal;

b) valorile mobiliare ale societății sunt înscrise la cota bursei de valori (listing);

c) este bancă comercială, companie de asigurare, fond de investiții, fond nestatal de pensii, societate pe acțiuni supusă privatizării, societate pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social sau societate pe acțiuni care a plasat public valori mobiliare în perioada de circulație a acestora.

[...].”

Articolul 12 Acțiunile

„(1) Acțiunea este un document, având una din formele prevăzute la art.11 alin.(2), care atestă dreptul proprietarului lui (acționarului) de a participa la conducerea societății, de a primi dividende, precum și o parte din bunurile societății în cazul lichidării acesteia.

[...].”

Articolul 25 Drepturile acționarilor

„1) Acționarul are dreptul:

a) să participe la adunările generale ale acționarilor, să aleagă și să fie ales în organele de conducere ale societății;

[...]

d) să primească dividendele anunțate în corespundere cu clasele și proporțional numărului de acțiuni care îi aparțin;

[...].”

Articolul 35 Statutul societății

„(1) Statutul societății va cuprinde:

[...]

n) modul și termenele de plată a dividendelor și de acoperire a pierderilor societății;

[...].”

Articolul 48 Dividendele

„(1) Cota-parte din profitul net al societății, care se repartizează între acționari în corespundere cu clasele și proporțional numărului de acțiuni care le aparțin, constituie dividend.

[...]

(4) Obligațiile societății referitoare la plata dividendelor apar la data anunțării hotărârii cu privire la plata lor.”

Articolul 49 Plata dividendelor

„(1) Decizia cu privire la plata dividendelor intermediare se ia de consiliul societății, iar hotărârea cu privire la plata dividendelor anuale se ia de adunarea generală a acționarilor, la propunerea consiliului societății.

(2) În hotărârea cu privire la plata dividendelor se va indica:

- a) data la care este întocmită lista acționarilor care au dreptul să primească dividende;
- b) cuantumul dividendelor pe o acțiune de fiecare clasă aflată în circulație;
- c) forma și termenul de plată a dividendelor.

(3) Pentru fiecare plată a dividendelor, consiliul societății asigură întocmirea listei acționarilor care au dreptul să primească dividende.

(4) În lista acționarilor care au dreptul să primească dividende intermediare vor fi înscrise acționarii și deținătorii nominali de acțiuni înregistrați în registrul acționarilor cel mai târziu cu 15 zile până la luarea hotărârii cu privire la plata dividendelor intermediare, iar în lista acționarilor care au dreptul să primească dividende anuale vor fi înscrise acționarii și deținătorii nominali de acțiuni înregistrați în registrul menționat la data fixată de consiliul societății în conformitate cu art.54 alin.(2) și (5).

(5) Adunarea generală a acționarilor este în drept să aprobe dividendele anuale în cuantum nu mai mic decât dividendele intermediare plătite.

(6) Mărimea dividendelor anunțate pe fiecare acțiune de aceeași clasă trebuie să fie egală, indiferent de termenul plasării acțiunilor.

(7) Dividendele se plătesc cu mijloace bănești, iar în cazurile prevăzute de statutul societății, se plătesc cu acțiuni de tezaur sau acțiuni ale emisiei suplimentare sau cu alte bunuri destinate consumului populației civile, a căror circulație nu este interzisă sau limitată de actele legislative.

(8) Pentru plata dividendelor fixate pe acțiunile preferențiale poate fi constituit un fond special din contul defalcărilor din profitul net al societății.

[...]

(10) Termenul de plată a dividendelor se stabilește de organul care a luat decizia de plată în conformitate cu statutul societății, însă nu poate fi mai mare de 3 luni de la data luării deciziei cu privire la plata lor, cu excepția cazurilor prevăzute la alineatul (11).

[...]

(12) Decizia cu privire la plata dividendelor de către societatea care corespunde unuia din criteriile prevăzute la art.2 alin.(2) va fi publicată în termen de 15 zile de la data adoptării ei. Decizia cu privire la plata dividendelor de către societatea care nu corespunde unuia din criteriile prevăzute la art.2 alin.(2) trebuie să fie adusă la

cunoștința fiecărui acționar personal, în termen de 15 zile de la data luării ei, precum și poate fi publicată în mijloacele mass-media conform hotărârii adunării generale a acționarilor.

(13) Dividendele care nu au fost primite de acționar din vina lui în decurs de 3 ani de la data apariției dreptului de primire a lor se trec la venitul societății și nu pot fi revendicate de acționar. ”

Articolul 92

Accesul deținătorilor de obligațiuni și acționarilor la documentația societății

„(1) Societatea este obligată să prezinte deținătorilor de obligațiuni și acționarilor pentru inițiere următoarele documente:

- a) contractul de societate (declarația de constituire a societății), statutul societății și toate modificările și completările operate în ele;
- b) certificatul de înregistrare de stat a societății;
- c) regulamentele societății, toate modificările și completările operate în ele;
- d) contractele cu registratorul, cu organizația gestionară și cu societatea de audit;
- e) procesele-verbale ale adunărilor generale ale acționarilor și buletinele de vot, cu excepția listei acționarilor;
- f) procesele-verbale ale ședințelor consiliului societății;
- g) lista membrilor consiliului societății, membrilor organului executiv și a celorlalte persoane cu funcții de răspundere ale societății;
- h) lista persoanelor interesate, indicându-se informația prevăzută la art.85 alin.(4);
- i) prospectele ofertelor publice de valori mobiliare ale societății, toate modificările și completările operate în ele, precum și dările de seamă cu privire la totalurile emiterii valorilor mobiliare;
- j) datele despre volumele lunare și prețurile medii ale tranzacțiilor înregistrate în registrul deținătorilor valorilor mobiliare ale societății;
- j1) documentele aferente tranzacțiilor de proporții și tranzacțiilor cu conflict de interese, inclusiv contractele privind tranzacțiile, raportul prevăzut la art.86 alin.(21), documentele primare corespunzătoare, care justifică efectuarea operațiunii;
- k) rapoartele financiare;
- l) rapoartele comisiei de cenzori, rapoartele societății de audit, actele de control și hotărârile organelor de stat care au exercitat controlul asupra activității societății;
- m) rapoartele anuale ale consiliului societății și ale comisiei de cenzori a societății;
- n) corespondența cu acționarii;
- o) alte documente prevăzute de statutul sau de regulamentele societății.

(2) Societatea asigură păstrarea, conform cerințelor Organului de stat pentru supravegherea și administrarea Fondului Arhivistic al Republicii Moldova, a documentelor prevăzute în alin.(1) la sediul societății sau în alt loc indicat în statutul societății, precum și accesul deținătorilor de obligațiuni și acționarilor societății la aceste documente.

(3) La cererea oricărui deținător de obligațiuni sau acționar, societatea îi va prezenta, contra plată, în termen de 5 zile lucrătoare, extrase și copii de pe documentele

menționate la alin.(1) și de pe alte documente prevăzute de statutul și de regulamentele societății, cu excepția documentelor ce constituie obiectul unui secret de stat sau comercial. Cuantumul plății se stabilește de societate și nu poate depăși volumul cheltuielilor pentru prezentarea extraselor, scoaterea copiilor de pe documente și pentru expedierea lor.

11. Prevederile relevante ale Codului civil nr.1107-XV din 6 iunie 2002 (M.O., 2002, nr.82-86, art.661) sunt următoarele:

Articolul 9

Exercitarea drepturilor și executarea obligațiilor

„(1) Persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă până la proba contrară.

(2) Neexercitarea de către persoanele fizice și juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. ”

Articolul 156

Dispoziții generale cu privire la societatea pe acțiuni

„(1) Societate pe acțiuni este societatea comercială al cărei capital social este divizat în acțiuni și ale cărei obligații sunt garantate cu patrimoniul societății.

[...].”

Articolul 161

Acțiunile

„(1) Acțiuni sunt părțile în care este divizat capitalul social al societății pe acțiuni în conformitate cu actul de constituire.

(2) Acțiunea atestă dreptul acționarului de a participa la conducerea societății, de a primi dividende și o parte din valoarea bunurilor societății în cazul lichidării acesteia, precum și alte drepturi prevăzute de lege sau de actul de constituire al societății.”

Articolul 284

Noțiunea de patrimoniu

„(1) Patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive strâns legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate.

(2) Toate bunurile persoanei fizice sau juridice fac parte componentă a patrimoniului ei.”

Articolul 299

Fructul

„(1) Fruct al lucrului este venitul, sporul și produsele pe care le dă acest lucru.

(2) Fruct al dreptului este venitul și beneficiile dobândite în urma folosirii acestui drept.

(3) Fruct al lucrului și al dreptului se consideră, de asemenea, veniturile și beneficiile pe care acest lucru sau drept le asigură prin intermediul raporturilor juridice.”

Articolul 315 Conținutul dreptului de proprietate

- „(1) Proprietarul are drept de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunului.
- (2) Dreptul de proprietate este perpetuu.
- (3) Dreptul de proprietate poate fi limitat prin lege sau de drepturile unui terț.
- (4) Dreptul de folosință include și libertatea persoanei de a nu folosi bunul. Poate fi instituită prin lege obligația de folosire dacă nefolosirea bunurilor ar contraveni intereselor publice. În acest caz, proprietarul poate fi obligat fie să folosească el însuși bunul ori să-l dea în folosință unor terți în schimbul unei contraprestații corespunzătoare.
- (5) Particularitățile dreptului de folosință a terenurilor agricole se stabilesc prin lege.
- (6) Proprietarul este obligat să îngrijească și să întrețină bunul ce-i aparține dacă legea sau contractul nu prevede altfel.”

Articolul 316 Garantarea dreptului de proprietate

- „(1) Proprietatea este, în condițiile legii, inviolabilă.
- (2) Dreptul de proprietate este garantat. Nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică pentru o dreptă și prealabilă despăgubire. Exproprierea se efectuează în condițiile legii.
- (3) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi solul oricărei proprietăți imobiliare cu obligația de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor, precum și pentru alte daune imputabile ei.
- (4) Despăgubirile prevăzute la alin.(2) și (3) se determină de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin hotărâre judecătorească. În acest caz, decizia de retragere a bunurilor din proprietatea persoanei nu poate fi executată până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.
- [...].”

Articolul 317 Întinderea dreptului de proprietate

„Tot ceea ce produce bunul, precum și tot ceea ce unește bunul ori se încorporează în el ca urmare a faptei proprietarului, a unei alte persoane ori a unui caz fortuit, revine proprietarului dacă legea nu prevede altfel.”

12. Prevederile relevante ale Legii nr.171 din 11 iulie 2012 privind piața de capital (M.O. 2012, nr.193- 197, art.665) sunt următoarele:

Articolul 123 Evenimentele care influențează emitentul

- „(1) Emitentul este obligat să publice informații privind:
- [...]
- c) plata dividendelor;
- [...].”

13. Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948, adoptată la New York la 10 decembrie 1948, la care

Republica Moldova a aderat prin Hotărârea nr.217-XII din 28 iulie 1990 (Veștile nr.8/233, 1990), sunt următoarele:

Articolul 17

„1. Orice persoană are dreptul la proprietate atât singură cât și în asociere cu alții.

2. Nimeni nu va fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.”

14. Prevederile relevante ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 1 din Protocolul nr.1 adițional Protecția proprietății

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

ÎN DREPT

15. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, dreptul acționarilor asupra dividendelor.

16. Astfel, sesizarea se referă la elemente și principii constituționale interconexe, precum dreptul la proprietatea privată, garanțiile și componentele acesteia, restrângerea dreptului de proprietate.

A. ADMISIBILITATEA

17. În conformitate cu decizia sa din 2 iunie 2015, Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea privind controlul constituționalității legilor ține de competența sa.

18. Articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale conferă deputatului în Parlament dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

19. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea conformității normelor legislative cu Constituția, ținând cont de principiul supremației acesteia.

20. Curtea notează că autorii sesizării au contestat prevederile art. 49 alin. (13) din Legea nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni,

invocând pretinsa încălcare a articolelor 1 alin. (3), 9 alin. (1) și (2), 46 și 54 din Constituție.

21. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității.

22. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

23. Având în vedere critica de neconstituționalitate, precum și conținutul normativ al textului supus controlului de constituționalitate, Curtea urmează să stabilească dacă sfera dreptului fundamental invocat se referă și la prevederile Legii privind societățile pe acțiuni, în special, la acțiuni și la plata dividendelor către acționari.

24. Astfel, pentru a elucida corespunderea dispozițiilor contestate cu normele constituționale, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolelor 9 și 46 din Constituție.

25. De asemenea, prezenta cauză va fi examinată de Curte și prin prisma jurisprudenței sale anterioare, actelor internaționale în domeniu, precum și prin raportare la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

B. FONDUL CAUZEI

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 9 ȘI 46 DIN CONSTITUȚIE

26. Autorii sesizării consideră că prevederile contestate încalcă articolul 9 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

[...].”

27. Raportând obiectul sesizării la dispozițiile Legii Supreme, autorii sesizării au susținut că reglementările contestate contravin și articolului 46 din Constituție, care prevede:

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...].”

1. Argumentele autorilor sesizării

28. Autorii sesizării menționează că dividendele constituie un bun, un element patrimonial pozitiv, care constă într-un câștig bănesc, iar acționarii au dreptul de a beneficia de dividendele aferente.

29. Astfel, în sesizare se susține că, prin norma contestată, acționarii sunt privați de proprietate în beneficiul altei persoane, iar singurul temei este termenul de trei ani, fapt ce, în opinia autorilor sesizării, constituie o ingerință în protecția proprietății.

30. Autorii sesizării consideră că prevederea contestată restrânge exercițiul drepturilor fundamentale, fără a exista un echilibru sau proporționalitate între restrângerea acestor drepturi și scopul urmărit.

2. Argumentele autorităților

31. În opinia sa scrisă, Președintele Republicii Moldova a menționat că dividendele, care urmau a fi plătite din profitul societății pe acțiuni, dar care nu au fost ridicate de către acționar, constituie o sursă a activelor nete ale societății. În acest sens, Președintele Republicii Moldova a menționat că, în speță, nu poate fi invocată exproprierea acționarului, deoarece odată cu sporirea activelor nete ale societății pe acțiuni sporește și valoarea acțiunilor acesteia.

32. Parlamentul, în opinia sa scrisă, a menționat că autorii sesizării confundă dreptul de proprietate cu dreptul de primire a proprietății, astfel, prevederile contestate sunt în strictă conformitate cu valorile supreme garantate de Constituție și corespund tuturor exigențelor constituționale.

33. La fel, Guvernul, în opinia sa, a notat că stabilirea termenului de 3 ani pentru exercitarea dreptului de primire a dividendelor corespunde prevederilor constituționale și nu constituie o ingerință în respectarea dreptului fundamental stipulat în art.46 din Constituție.

34. Comisia Națională a Pieței Financiare, în opinia sa, a menționat că dreptul intern a stabilit un mecanism eficient și echitabil privind dreptul acționarilor la dividende, iar sancțiunea decăderii din acest drept se aplică doar în condiții restrictive și doar după ce acționarii au avut suficient timp pentru a-și exercita drepturile.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale – conținutul dreptului de proprietate și garanțiile acestuia

35. Curtea reține că, prin art. 9, Constituția consacră principiile fundamentale ale proprietății, stabilind că aceasta este publică și privată.

36. Articolul 46 din Legea Supremă garantează dreptul la proprietatea privată și protecția acesteia, precizând că nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii cu dreptă și prealabilă despăgubire.

37. De asemenea, potrivit art.127 din Constituție, statul ocrotește proprietatea și garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

38. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 110 din 25 ianuarie 1996, cu modificările operate prin Hotărârea nr. 183 din 21 februarie 1996, prin proprietate se înțelege dreptul de proprietate al persoanelor fizice, juridice, statului sau al unităților administrativ-teritoriale asupra unor bunuri mobile sau imobile, exercitând asupra lor atributele dreptului de proprietate (de posesie, folosință și dispoziție) în mod exclusiv și perpetuu, prin putere proprie și în interes propriu, în condițiile legii.

39. În Hotărârea nr.19 din 18 octombrie 2011, Curtea a reiterat că este incontestabil faptul că dreptul de proprietate, garantat de articolul 46 din Constituție, reprezintă în substanță dreptul persoanei la respectarea bunurilor sale, mobile și imobile.

40. Curtea reține că în calitate de „bun”, protejat de art. 46 din Constituție, poate fi recunoscut orice element al activului patrimonial al persoanei, care are valoare economică. Termenul „bun” include în sine drepturile patrimoniale, care pot fi reale și obligaționale.

41. Prevederile constituționale în materie de proprietate sunt dezvoltate în Codul civil. Astfel, potrivit art. 315 din Codul civil, proprietarul are dreptul de posesiune, folosință și de dispoziție asupra bunurilor sale, în limitele determinate de lege. Dreptul de proprietate este perpetuu.

42. Curtea menționează că, potrivit art. 316 din Codul civil, proprietatea este inviolabilă și dreptul de proprietate este garantat. Nimeni nu poate fi silit a ceda proprietatea sa, afară numai pentru o cauză de utilitate publică pentru o dreaptă și prealabilă despăgubire. Exproprierea se efectuează în condițiile legii.

43. Curtea reține că prevederile constituționale și legale în materie de proprietate sunt în armonie cu prevederile Convenției Europene. Articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană consacră dreptul la respectarea bunurilor, precizând că nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

44. Curtea Europeană prin hotărârea adoptată în cauza *Sporrong și Lonnrot vs Suedia* din 23 septembrie 1982, definind conținutul dreptului de proprietate, a statuat că art. 1 din Protocolul adițional nr.1 la Convenție conține trei caracteristici distincte. Prima, de ordin general, enunță principiul respectării proprietății, a doua vizează privarea de proprietate potrivit anumitor condiții, iar a treia recunoaște puterea Statelor de a reglementa folosința bunurilor în corespundere cu interesul general, adoptând legi pe care le consideră necesare în acest sens.

45. De asemenea, Curtea Europeană, în jurisprudența sa, a statuat, cu valoare de principiu, că noțiunea de „bunuri” din articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană are o semnificație autonomă, fiind independentă de clasificarea formală din dreptul național, și că aceasta nu se limitează numai la proprietatea asupra unor bunuri corporale. Astfel, chestiunea care urmează a fi examinată în fiecare cauză este dacă circumstanțele cauzei, examinate în ansamblu, oferă persoanelor vizate un drept asupra unui interes material, protejat de articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană.

46. Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a stabilit că articolul 1 al Protocolului adițional la Convenția europeană nu acordă o protecție absolută dreptului de proprietate. Dacă un stat a instituit o ingerință la adresa dreptului de proprietate, aceasta va fi, totuși, compatibilă cu Convenția Europeană dacă *ingerința este prevăzută de lege, urmărește un scop care să servească interesului general și este proporțională scopului urmărit* (cauza *Megadat.com SRL vs Moldova*, din 8 aprilie 2008).

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

47. Curtea menționează că modul de înființare și statutul juridic al societăților pe acțiuni, drepturile și obligațiile acționarilor, apărarea drepturilor și intereselor legale ale acestora sunt reglementate prin Legea nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni.

48. Astfel, potrivit art.2 din Legea nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997, societatea pe acțiuni este societatea comercială al cărei capital social este în întregime divizat în acțiuni și ale cărei obligații sunt garantate cu patrimoniul societății.

49. Curtea reține că, potrivit legii, documentul care atestă dreptul proprietarului (acționarului) de a participa la conducerea societății, de a primi dividende, precum și o parte din bunurile societății în cazul lichidării acesteia este acțiunea.

50. Prin urmare, Curtea reține că acțiunea încorporează în sine atât drepturi patrimoniale, cât și drepturi nepatrimoniale. Astfel, titularul acțiunii deține drepturi cu valoare economică, inclusiv drepturi de creanță asupra societății emitente, cum este dreptul de a participa la beneficiile societății, *și anume dreptul de a primi dividende*.

51. La fel, acționarul este titular al unor drepturi nepatrimoniale, și anume acesta are dreptul să participe la adunările generale ale acționarilor, să aleagă și să fie ales în organele de conducere ale societății, să ia cunoștință de materialele pentru ordinea de zi a adunării generale a acționarilor, să ia cunoștință și să facă copii de pe documentele societății.

52. În jurisprudența sa, atât Curtea Europeană, cât și fosta Comisie au decis în mod constant că drepturile de creanță, inclusiv cele încorporate în acțiuni, constituie un „bun” în sensul art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție. Astfel, Comisia, în cazurile *Societatea S. și T. vs Suedia* și *Olczak vs Polonia*, a menționat că acțiunile deținute de acționarii societăților comerciale, din moment ce au valoare economică, constituie un „bun”.

53. La fel, Curtea Europeană, în cauza *Sovtransavto Holding vs. Ucraina*, a decis, cu valoare de principiu, că o acțiune a unei societăți comerciale este un bun complex, ea certifică faptul că deținătorul ei „posedă” o parte din capitalul social (al societății) și drepturile din această calitate. Curtea a menționat că este vorba nu numai de o creanță asupra activelor sociale, exigibilă în caz de lichidare a societății, dar și de alte drepturi, în special dreptul de vot în adunarea generală a acționarilor și dreptul de a influența activitatea societății.

54. Curtea reține că prin achiziționarea de acțiuni acționarul urmărește scopul de a obține un profit sub formă de dividende.

55. Astfel, potrivit art. 48 din Legea nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997, dividendele sunt definite ca fiind cota-parte din profitul net al societății, care se repartizează între acționari în corespundere cu clasele și proporțional numărului de acțiuni care le aparțin.

56. În doctrină, dividendul este definit ca fiind partea de profit net care se cuvine acționarului după închiderea exercițiului financiar, determinată de clasa și numărul acțiunilor deținute. Respectiv, dreptul la dividend este calificat ca fiind un drept subiectiv, relativ, patrimonial, de creanță, accesoriu dreptului de proprietate asupra acțiunilor care produc dividendele.

57. Curtea menționează că, pentru a se naște dreptul acționarului la dividende, este necesar să fie întrunite un șir de condiții: societatea pe acțiuni să obțină un profit; adunarea generală, convocată și desfășurată legal, să ia hotărârea de a distribui dividendele acționarilor, cu stabilirea termenului și modalității de plată a acestora.

58. Curtea constată că societatea are dreptul să plătească dividende intermediare (trimestriale, semestriale) și anuale pe acțiunile aflate în circulație, potrivit condițiilor prevăzute de art.48 și 49 din Legea 1134-XIII din 2 aprilie 1997 cu privire la societățile pe acțiuni.

59. Potrivit art.49 alin.(1) din Legea 1134-XIII din 2 aprilie 1997, decizia cu privire la plata dividendelor intermediare se ia de consiliul societății, iar hotărârea cu privire la plata dividendelor anuale se ia de adunarea generală a acționarilor, la propunerea consiliului societății.

60. Conform art.48 alin. (4) din Legea 1134-XIII din 2 aprilie 1997, obligațiile societății referitoare la plata dividendelor apar la data anunțării hotărârii cu privire la plata lor.

61. Curtea menționează că din momentul anunțării de către adunarea generală a hotărârii privind plata dividendelor cuvenite acționarilor *se naște un drept de creanță al acționarului* către societatea emitentă, cu toate consecințele ce decurg din el. În acest moment, dreptul la dividende intră în patrimoniul acționarului, în sensul art.284 alin.(2) din Codul civil, care stabilește că toate bunurile persoanei fizice sau juridice fac parte componentă a patrimoniului ei.

62. În aceeași ordine de idei, Curtea reține că dreptul de proprietate asupra bunului se extinde și asupra fructelor acestui bun. Astfel, potrivit articolului art. 317 din Codul civil, tot ceea ce produce bunul, precum și tot ceea ce unește bunul ori se încorporează în el ca urmare a faptei proprietarului, a unei alte persoane ori a unui caz fortuit, revine proprietarului, dacă legea nu prevede altfel.

63. În același context, Curtea reține că, potrivit art. 299 din Codul civil, fruct al lucrului este venitul, sporul și produsele pe care le dă acest lucru, iar fruct al dreptului este venitul și beneficiile dobândite în urma folosirii acestui drept.

64. În particular, în dreptul civil sunt calificate ca fructe veniturile rezultate din folosirea bunului de către o altă persoană în virtutea unui act juridic,

precum chirile, arenzile, dobânzile, venitul rentelor și dividendele (numite ”fructe civile”).

65. În lumina celor expuse, Curtea constată că dreptul acționarului de a primi dividende, care rezultă din deținerea acțiunilor în cadrul societății, cade sub incidența normelor ce ocrotesc dreptul de proprietate, cuprinse în articolele 9, 46 și 127 din Constituție și articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, deoarece acest drept, în esența sa, este unul patrimonial, cu valoare economică, titularul acestuia având posibilitatea de a obține venituri.

66. În același timp, Curtea reiterează că, în sensul articolului 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, legiuitorul are puterea de a institui reguli privind modul de folosință a bunurilor în corespundere cu interesul general.

67. Curtea reține că atât Codul civil al Republicii Moldova, cât și alte legi, care reglementează circuitul civil, conțin reglementări privind modul de exercitare a drepturilor, în general, și a dreptului de proprietate, în particular.

68. Astfel, într-o normă cu caracter general, este stabilit că „persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. [...] Neexercitarea de către persoanele fizice și juridice a drepturilor civile ce le revin nu duce la stingerea acestora, **cu excepția cazurilor prevăzute de lege**” (art. 9 din Codul civil).

69. Din prevederile legale citate rezultă că legiuitorul poate stabili anumite condiții privind exercitarea drepturilor civile subiective, nerealizarea cărora poate duce la stingerea acestor drepturi. Asemenea condiții se referă, inclusiv, la limitele temporale de apariție, exercitare sau apărare a drepturilor civile, numite în dreptul civil „termene”.

70. Curtea menționează că prin noțiunea de „termen” în dreptul civil se înțelege intervalul de timp, instituit prin lege, hotărâre judecătorească sau acordul părților, survenirea sau scurgerea căruia duce la apariția, modificarea sau stingerea raporturilor patrimoniale sau a celor personale nepatrimoniale.

71. Curtea subliniază că termenele au ca scop asigurarea funcționării normale a circuitului civil și asigurarea stabilității raporturilor patrimoniale, participanții fiind disciplinați întru realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor civile.

72. Printre diferitele tipuri de termene instituite în dreptul civil se numără și termenele de realizare a drepturilor civile, numite și *termene de decădere sau termene de perimare*. Acestea sunt perioadele de timp, în cadrul cărora titularii drepturilor subiective sunt împuterniciți să-si realizeze drepturile, nerealizarea acestora fiind sancționată cu pierderea lor.

73. În această ordine de idei, Curtea notează că termenul de 3 ani este rezonabil pentru ca acționarii să-și revendice dividendele.

74. Curtea menționează că este relevantă în acest sens jurisprudența Curții Europene, care a subliniat importanța termenelor pentru certitudinea juridică, în contextul dreptului la un proces echitabil.

75. Curtea Europeană a statuat că rolul termenelor de prescripție este de o importanță majoră atunci când este interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, enunță preeminența dreptului ca patrimoniul comun al Statelor contractante (Hotărârea din 18 martie 2008, *Dacia SRL vs Republica Moldova*, §75).

76. De asemenea, în cauza *J.A. Pye (Oxford) Ltd și JA. Pye (Oxford) Land Ltd vs Regatul Unit* (Hotărârea din 30 august 2007) Curtea Europeană a reținut că folosirea termenelor limitative (de prescripție sau de decădere dintr-un drept dacă nu este exercitat) urmărește un scop legitim în interesul general. Durata termenului este o chestiune asupra căreia statul are o marjă de apreciere, cu condiția ca termenul să nu fie atât de scurt, încât să fie inacceptabil. La fel, Curtea a statuat că una din consecințele termenelor de prescripție, sau de decădere, este aceea că titularul dreptului nu îl mai poate exercita.

77. Curtea reține că legislația prevede un șir de garanții care asigură exercitarea efectivă de către acționar a dreptului de încasare a dividendelor în termenul de 3 ani acordat.

78. În această ordine de idei, Curtea constată că alegația autorilor sesizării, potrivit căreia cadrul legal nu stabilește anumite reglementări privind responsabilizarea societăților pe acțiuni în ceea ce privește înștiințarea acționarilor săi, este infirmată prin prevederile art.49 alin. (12), 91 și 92 din Legea nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997.

79. Astfel, art. 49 alin. (12) din legea menționată stabilește că decizia cu privire la plata dividendelor trebuie să fie publicată în mijloacele mass-media sau adusă la cunoștința fiecărui acționar.

80. Totodată, articolele 91 și 92 din lege reglementează modul de publicare a informației despre activitatea societății și, respectiv, accesul acționarilor la documentația societății.

81. La fel, Curtea reține că și alte reglementări, în special, art.105 din Codul civil, art. 123 alin. (1) lit. c) din Legea nr.171 din 11 iulie 2012 privind piața de capital, Regulamentul cu privire la modul de dezvăluire a informației privind evenimentele și acțiunile ce afectează activitatea financiar-economică a societăților pe acțiuni de tip deschis, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.17/6 din 28 iunie 2011, stabilesc condițiile de dezvăluire a informației de către societățile pe acțiuni, inclusiv comunicarea deciziei de plată a dividendelor.

82. Astfel, Curtea observă că normele legale existente sunt favorabile acționarului, asigurându-i posibilitatea de a se informa în cea ce privește plata dividendelor, cuantumul, termenul și forma în care pot fi ridicate.

83. Totodată, Curtea reține că numai în cazul în care acționarul *cu bună știință nu își ridică timp de trei ani dividendele* acestea trec la venitul societății și nu pot fi revendicate de acționar, prezumându-se că în așa mod acționarul acceptă tacit transmiterea dividendelor în patrimoniul societății.

84. În același timp, Curtea menționează că acționarului nu-i poate fi imputat termenul de decădere de 3 ani, dacă acesta a fost în imposibilitate de a cunoaște despre dividendele care i-au fost atribuite.

85. În contextul celor enunțate, Curtea reține că prin decăderea din dreptul acționarului, care cu bună știință nu și-a revendicat dividendele timp de 3 ani, legislatorul a stabilit un mecanism eficient și echitabil de asigurare a securității raporturilor juridice, care nu contravine articolelor 9 și 46 din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge sesizarea* deputaților în Parlament Valeriu Munteanu, Iurie Chirinciuc și Corina Fusu.

2. *Se recunoaște constituțional* alineatul (13) al articolului 49 din Legea nr.1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 19 iunie 2015
HCC nr. 17
Dosarul nr. 22a/2015